

Lagutskottets betänkande**1983/84:32****om ändring i räntelagen (prop. 1983/84:138)****Sammanfattning**

I betänkandet behandlar utskottet proposition 1983/84:138 i vilken regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet föreslår riksdagen att anta ett i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i räntelagen (1975:635).

Vidare behandlas *dels* en med anledning av propositionen väckt motion, 1983/84:2748 (vpk), vari yrkas avslag på propositionen i viss del, *dels* en motion, 1983/84:1510 (m), som väckts under den allmänna motionstiden och som rör frågor om ränta på rättegångskostnader och verkställighet av domar.

Utskottet tillstyrker att riksdagen antar lagförslaget och avstyrker följaktligen bifall till motion 2748. Ledamoten från vänsterpartiet kommunisterna har reserverat sig till förmån för bifall till motionen.

Även yrkandena i motion 1510 avstyrks av utskottet. Ställningstagandet motiveras med att frågorna som tas upp i motionen är föremål för utredning och därför inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. I en reservation föreslår ledamöterna från moderata samlingspartiet att riksdagen skall hos regeringen begära förslag till ändring i bestämmelserna om ränta på rättegångskostnader.

Propositionens lagförslag**Förslag till****Lag om ändring i räntelagen (1975:635)**

Härigenom föreskrivs att 6 § räntelagen (1975:635) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

I fall som avses i 3 eller 4 § beräknas ränta för år enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av *fyra* procentenheter.

Föreslagen lydelse

6 §

I fall som avses i 3 eller 4 § beräknas ränta för år enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av *atta* procentenheter. *Om det vid bestämmande av skadestånd med anledning av personskada skall av-*

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

räknas förmåner som utgår enligt 5 kap. 3 § 1 skadeståndslagen (1972:207), utgör dock tillägget till diskontot för tiden till dess att det har slutligt avgjorts vilka sådana förmåner som utgår endast två procentenheter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984. Lagen gäller dock ej i fall då ränta har börjat löpa före nämnda dag.

Motionerna*Motion väckt med anledning av propositionen*

I motion 1983/84:2748 av Hans Petersson i Hallstahammar m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen med avslag på proposition 1983/84:138 i denna del och med bifall till motionen antar följande

Förslag till**Lag om ändring i räntelagen (1975:635)**

Härigenom föreskrivs att 6 § räntelagen (1975:635) skall ha nedan angivna lydelse.

*Regeringens förslag**Motionärernas förslag***6 §**

I fall som avses i 3 eller 4 § beräknas ränta för år enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av åtta procentenheter. *Om det vid bestämmande av skadestånd med anledning av personskada skall avräknas förmåner som utgår enligt 5 kap. 3 § 1 skadeståndslagen (1972:207), utgör dock tillägget till diskontot för tiden till dess att det har slutligt avgjorts vilka sådana förmåner som utgår endast två procentenheter.*

I fall som avses i 3 eller 4 § beräknas ränta för år enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av åtta procentenheter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984. Lagen gäller dock ej i fall då ränta har börjat löpa före nämnda dag.

Motion väckt under den allmänna motionstiden

I motion 1983/84:1510 av Nic Grönvall (m) yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till ändring av 18 kap. 8 § rättegångsbalken så att räntesatsen anpassas till räntelagen,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om utredning om verkställighet av tvistemålsdomar efter prövning i hovrätt eller skiljedom utan att domen vunnit laga kraft.

Utskottet

Utskottet behandlar i betänkandet först förslagen i proposition 1983/84:138 om ändring i räntelagen (1975:635) och den med anledning av propositionen väckta motionen 1983/84:2748 (vpk). Därefter tar utskottet upp till behandling yrkandena i motion 1983/84:1510 (m) om ränta på rättegångskostnader m. m.

I propositionen föreslås att dröjsmålsränta skall utgå med 8 i stället för som f. n. 4 procentenheter över diskontot. Vidare föreslås att dröjsmålsränta inte skall utgå på skadestånd för personskada innan det har slutligt avgjorts vilka förmåner som utgår från den allmänna försäkringen eller arbetskadeförsäkringen e. d. I stället skall räntan i dessa fall utgå i form av avkastningsränta, dvs. med 2 procentenheter över diskontot. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1984.

I enlighet med vad som förutskickas i propositionen har en särskild utredare tillkallats för att göra en allmän översyn av räntelagen. Utredaren skall enligt direktiven (dir. 1984:12) därvid behandla bl. a. frågor om särskilda ränteregler i konsumentförhållanden och om ränta på skadestånd på grund av brott. Vidare skall utredaren överväga om de nuvarande bestämmelserna om ränta på rättegångskostnader är ändamålsenliga. Utredaren skall också överväga om de nya ränteregler som han kan komma att föreslå föranleder ändringar även i de nu aktuella reglerna om ränta på skadestånd eller försäkringsersättning. Enligt direktiven bör utredarens arbete vara avslutat före utgången av juni 1985.

Såvitt gäller förslaget i propositionen om *dröjsmålsräntans höjd* vill utskottet peka på att statsmakterna vid räntelagens tillkomst år 1975 (prop. 1975:102, LU 1975:30) uttalade att dröjsmålsräntans uppgift framför allt är att tjäna som påtryckningsmedel mot gäldenären, dvs. bidra till att han betalar fordringen i rätt tid. För att tillgodose detta önskemål ansågs att räntenivån borde sättas så att den något överstiger den ränta som är vanlig vid exempelvis checkräkningskrediter. Dröjsmålsräntan bestämdes därför till diskontot med tillägg av 4 procentenheter. Till följd av särskilda reglerande åtgärder från riksbankens sida har emellertid krediträntan utvecklats annorlunda än dröjsmålsräntan och fr. o. m. år 1981 har räntan för checkräkningskredit överstigit dröjsmålsräntan. Det kan därför framstå som lönsamt att

inte betala en fordran som har dröjsmålsräntan bestämd enligt räntelagen på förfallodagen utan i stället dröja med betalningen till en senare tidpunkt. Härigenom blir dröjsmålsränta enligt räntelagen en billigare kredit än exempelvis en checkräkningskredit.

Utskottet anser i likhet med departementschefen att det är nödvändigt att den nuvarande nivån på dröjsmålsräntan höjs så att det ursprungliga syftet med bestämmelserna åter uppnås. Utskottet tillstyrker därför förslaget att dröjsmålsräntan i fortsättningen skall utgå med 8 procentenheter över diskontot.

Enligt gällande bestämmelser börjar i princip *dröjsmålsränta* enligt räntelagen att utgå på fordran *på skadestånd eller försäkringsersättning* en månad efter det att den skadelidande framställt krav på ersättning samt lagt fram utredning eller presenterat handlingar och andra upplysningar om skadefallet. Förslaget i propositionen innebär som tidigare nämnts att räntan i fortsättningen skall utgå i form av avkastningsränta, dvs. diskontot med tillägg av 2 procentenheter, på fordran på skadestånd för personskada så länge det inte har slutligt avgjorts vilka förmåner från socialförsäkringen som skall avräknas.

Enligt motionärerna i motion 2748 bör förslaget i denna del inte genomföras. Motionärerna anser bl. a. att dröjsmålet vid handläggningen av de aktuella ärendena inte bör gå ut över de skadelidande och att en fortsatt hög ränta sannolikt kommer att ha en positiv inverkan på tidsåtgången för handläggningen av ersättnings- och skadeståndsfrågor.

Utskottet vill framhålla att gäldenären – försäkringsbolag eller annan ersättningsskyldig – regelmässigt saknar möjlighet att påverka tidsåtgången i de fall då frågan om socialförsäkringsförmåner prövas av försäkringskassa eller försäkringsdomstol. Enligt utskottets mening är det därför rimligt att en lägre ränta utgår till dess det har slutligt avgjorts vilka förmåner från den allmänna försäkringen eller arbetsskadeförsäkringen e. d. som den skadelidande har rätt till. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att frågor om ränta på skadestånd och försäkringsersättning skall prövas i samband med den allmänna översynen av räntelagen. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 2748.

Beträffande ränta på *rättegångskostnader* gäller enligt 18 kap. 8 § andra stycket rättegångsbalken att den som i en rättegång förpliktats att ersätta motpartens rättegångskostnader skall utge 6 % ränta på dessa kostnader från dagen då målet avgörs till dess att betalning sker.

I motion 1510 anförts att denna räntesats är oacceptabelt låg med hänsyn till dagens räntenivå. Den låga räntan är enligt motionen också en anledning till att så många mål överklagas till högsta domstolen, även då möjligheten att få prövningstillstånd helt saknas. Motionären yrkar (yrkande 1) att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till ändring av 18 kap. 8 § rättegångsbalken så att räntesatsen anpassas till räntelagen.

Som redovisats i det föregående skall utredningen om översyn av

räntelagen pröva frågan om de nuvarande bestämmelserna om ränta på rättegångskostnader är ändamålsenliga. Med hänsyn härtill anser utskottet att motionen i denna del inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet avstyrker således bifall till motionsyrkandet.

Motionären i motion 1510 framhåller också att många tvistemål överklagas enbart i syfte att undgå *verkställighet av en meddelad dom*. I motionen begärs (yrkande 2) att riksdagen hos regeringen hemställer om utredning om verkställighet av tvistemålsdomar efter prövning i hovrätt eller skiljedom utan att domen har vunnit laga kraft.

Utskottet erinrar om att en icke lagakraftvunnen dom i tvistemål redan med gällande bestämmelser i stor utsträckning kan verkställas utan hinder av att den överklagas. Bestämmelser härom återfinns i 3 kap. 3–10 §§ utskökningsbalken (UB). För domar i tvistemål gäller bl. a. att verkställighet får ske genast av dom i växel- eller checkmål samt av tredskodom varigenom betalningsskyldighet har ålagts den uteblivna parten, om inte annat förordnas med anledning av talan om återvinning. Också andra domar varigenom betalningsskyldighet har ålagts får verkställas genast, om inte gäldenären hos kronofogdemyndigheten sätter ned pengar till belopp som svarar mot betalningsskyldigheten eller som pant ställer ett motsvarande tillgodohavande hos bank eller när domen har meddelats av underrätt ställer annan säkerhet för betalningsskyldigheten. Beträffande skiljedom finns bestämmelser om verkställighet i 3 kap. 15–18 §§ UB.

Enligt tilläggsdirektiv (dir. 1981:47) till rättegångsutredningen (Ju 1977:06) skall utredningen överväga frågan om man bör låta hovrätternas domar i tvistemål och brottmål i större utsträckning än hittills bli verkställbara utan hinder av att de inte har vunnit laga kraft.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandet inte är påkallad. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 1510 även i denna del.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande förslaget i propositionen*
att riksdagen med avslag på motion 1983/84:2748 antar det i proposition 1983/84:138 framlagda förslaget till lag om ändring i räntelagen (1975:635),
2. *beträffande ränta på rättegångskostnader*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1510 yrkande 1,
3. *beträffande verkställighet av domar*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1510 yrkande 2.

Stockholm den 26 april 1984

På lagutskottets vägnar

PER-OLOF STRINDBERG

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Stig Olsson (s), Martin Olsson (c), Elvy Nilsson (s), Mona Saint Cyr (m), Ingemar Konradsson (s), Allan Ekström (m), Marianne Karlsson (c), Owe Andréasson (s), Stig Gustafsson (s), Nic Grönvall (m), Sigvard Persson (c), Per Israelsson (vpk)* och Berit Löfstedt (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

1. Förslaget i propositionen (mom. 1)

Per Israelsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motion 2748." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill peka på att förslaget i propositionen om att avkastningsränta i fortsättningen skall utgå i stället för den högre dröjsmålsräntan på fordran på skadestånd och försäkringsersättning innebär att kompensationen för de skadelidande blir lägre än f. n. De skulle således drabbas hårdare än nu av förseningar i handläggningen av ärenden om ersättning från den allmänna försäkringen. Det kan enligt utskottets mening befaras att den föreslagna lägre räntenivån också minskar intresset hos de betalningsskyldiga – i regel försäkringsbolag – att medverka till en snar lösning av skadefrågorna. Till detta kan läggas att försäkringsbolagen regelmässigt har goda möjligheter att genom kapitalplaceringar begränsa sina kostnader för dröjsmålsränta medan de skadelidande kan ha svårt att skaffa lån till fördelaktig ränta i avvaktan på att skadeanspråket tillgodoses.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet i likhet med motionärerna att förslaget innebär så allvarliga försämringar för de skadelidande att det inte bör genomföras. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionen.

dels att utskottet under moment 1 bort hemställa

1. beträffande förslaget i propositionen

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2748 antar det i proposition 1983/84:138 framlagda förslaget till lag om ändring i räntelagen (1975:635) med den ändringen att 6 § erhåller följande såsom *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

I fall som avses i 3 eller 4 § beräknas ränta för år enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av åtta procentenheter. *Om det vid bestämmande av skadestånd med anledning av*

Utskottets förslag

6 §

I fall som avses i 3 eller 4 § beräknas ränta för år enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av åtta procentenheter.

Regeringens förslag

personskada skall avräknas förmåner som utgår enligt 5 kap. 3 § 1 skadeståndslagen (1972:207), utgör dock tillägget till diskontot för tiden till dess att det har slutligt avgjorts vilka sådana förmåner som utgår endast två procentenheter.

*Utskottets förslag*2. *Ränta på rättegångskostnader (mom. 2)*

Per-Olof Strindberg, Mona Saint Cyr, Allan Ekström och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s.4 börjar med "Som redovisats" och på s. 5 slutar med "till motionsyrkandet." bort ha följande lydelse:

Ränteregeln i 18 kap. 8 § rättegångsbalken innebär att en obetald skuld för rättegångskostnad löper med 6 % ränta. Denna räntesats avviker så väsentligt från gängse räntenivå att man väl kan förutse, som motionären påpekat, att det kan vara lönsamt att underlåta, eller genom ett oberättigat överklagande söka undgå att i rätt tid betala sådana skulder. Det är därför angeläget att 18 kap. 8 § rättegångsbalken snarast ändras till överensstämmelse med räntelagen. Något skäl att närmare utreda frågan finns inte. Regeringen bör således i enlighet med yrkande 1 i motion 1510 omedelbart lägga fram förslag till ändring av 18 kap. 8 § rättegångsbalken.

dels att utskottet under moment 2 bort hemställa

2. *beträffande ränta på rättegångskostnader*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1510 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om omedelbart förslag till ändring av 18 kap. 8 § rättegångsbalken så att räntesatsen anpassas till räntelagen.

